

WOJCIECH M. HRYNICKI

NORMATYWNE ASPEKTY ZMIANY IMION
W POGLĄDACH DOKTRYNY I ORZECZNICTWIE
SĄDÓW POLSKICH

Nazywanie ludzi, a także wszystkiego co ludzi otacza, istnieje od zarania dziejów i realizuje zadania komunikacji między ludźmi. „Prawie każdy naród posiada właściwe swemu językowi imiona osobowe, wysnute z pojęć ducha, które z upodobaniem nadaje dziatwie swojej”¹. Przyjmuje się, że pierwsze unormowania prawne odnoszące się do imienia stworzył, żyjący 12 stuleci przed naszą erą, prawodawca sanskrycki². Imię stało się środkiem wyróżniającym osobę, choć z upływem czasu – w coraz węższym środowisku. Obecnie imię stanowi swoistego rodzaju nazwę własną przypisywaną człowiekowi w celach identyfikacyjnych, bądź występuje jako znak indywidualizujący osobę fizyczną. Imię – jako jedna z najistotniejszych cech indywidualizujących pośród elementów stanu cywilnego obywatela (oprócz nazwiska, płci, daty i miejsca urodzenia) należy do cech o charakterze prawotwórczym, ponieważ może być źródłem uprawnień i obowiązków jednostki w myśl postanowień prawa³. Imię i nazwisko łącznie stanowią zindywidualizowane oznaczenie każdej osoby w społeczeństwie obywatelskim⁴ i są konstytutywnym elementem składowym wszelkich przedsięwzięć prawnych i faktycznych adresowanych do konkretnego człowieka, a z systemu całości prawodawstwa, niedopuszczającego innej możliwości, wynika obowiązek posiadania imienia i nazwiska⁵. Od zawsze i po dzień dzisiejszy, imię jako nazwa własna osobowa służy identyfikacji osoby w najbliższym środowisku⁶. Do identyfikacji w szerszym kręgu nazwisko jest już niezbędne. Choć dawniej w celu

¹ Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1985, T. II, s. 264.

² J. Ostroróg-Sadowski, *O imieniu i nazwisku. Studium prawne*, E. Wende, Warszawa 1902, s. 4.

³ Zob. E. Iserzon, *Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych*, [w:] J. Starościak (red.), *Prawo administracyjne*, PWN, Warszawa 1965, s. 537.

⁴ R. Rajkowski, *Zmiana nazwiska: studium z zakresu prawa administracyjnego*, WP, Warszawa 1955, s. 33.

⁵ J. Boć (red.), *Prawo administracyjne*, Kolonia Limited, Wrocław 2007, s. 446–447.

⁶ J. Grzenia, *Nasze imiona*, Świat Książki, Warszawa 2002, s. 9.

zindywidualizowania człowieka wystarczyło jedynie imię, w dzisiejszym świecie funkcjonowanie bez imienia i nazwiska wydaje się niemożliwe.

Funkcjonująca dzisiaj koncepcja imienia i nazwiska jako podstawowego elementu identyfikacji prawnej człowieka pochodzi z XVIII w., a w jej wykreowaniu ogromną rolę odegrał ruch umysłowy tego okresu i Wielka Rewolucja Francuska⁷. Dodanie do imienia nazwiska lub posługiwanie się dwoma imionami jednocześnie, było niezbędne z uwagi na wzrastającą liczbę ludności na świecie oraz częste jej przemieszczanie się (związane zwłaszcza z wymianą handlową). Wraz z rozwojem cywilizacyjnym pojawił się ważki problem normatywny zmiany imienia lub nazwiska człowieka, stojący niewątpliwie w konflikcie z ideą identyfikacji jednostki poprzez imię i nazwisko. J. Szreniawski zauważa, że stabilizacja nazwiska utożsamiana jest przede wszystkim z jego niezmiennością, włącznie z brzmieniem i pisownią, co związane jest z możliwością zmiany, uzasadnionej ważnymi względami. Wiąże się to z koniecznością krytycznego i wnikliwego badania stanu faktycznego przed podjęciem decyzji o zmianie nazwiska⁸. Rozważania te należy przenieść na grunt związany z możliwością zmiany imienia, co do którego również stosować trzeba zasadę względnej stabilizacji imion. Zatem ustawodawca przyjął jako zasadę względną stabilizację imion i nazwisk⁹. Względność stabilizacji imion musi polegać właśnie na możliwości zmiany imienia jedynie z uwagi na ważkie przyczyny, które należy wnikliwie i krytycznie zbadać w postępowaniu administracyjnym. Demokratyczne państwo prawa stojąc na straży pewności i stabilności elementów stanu cywilnego (w tym imion) musi dostrzegać sytuacje, kiedy z punktu widzenia obywatela, konieczne będzie dokonanie zmiany jego imienia, mając na względzie także ryzyko narażenia obywatela na śmieszność przy częstych zmianach. Na tle dopuszczalności zmiany imienia widać wyraźnie ścieranie się idei stałości, stabilności i quasi-niezmienności imienia z ideą prawa jednostki do dysponowania tym imieniem oraz rolę państwa jako strażnika kompromisu pomiędzy tymi ideami¹⁰. Jeszcze więcej wątpliwości budzić może dopuszczalność zmiany imienia dziecka dokonywana przez rodziców (opiekunów prawnych). Zmiana imienia dziecka należy do istotnych spraw dziecka, co do których rodzice powinni podejmować decyzje wspólnie, a w braku takiego porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy¹¹.

⁷ Z. Duniewska, *Zmiana imion i nazwisk*, [w:] M. Stahl (red.), *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia instytucje, zasady*, Difin, Warszawa 2005, s. 73.

⁸ J. Szreniawski, *Nazwisko w świetle uregulowań administracyjnych*, [w:] I. Skrzydło-Niżnik (red.), *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora zw. dra hab. Józefa Filipka*, UJ, Kraków 2005, s. 715–716.

⁹ P. Ruczkowski, *Ustawa o zmianie imienia i nazwiska. Komentarz*, ABC Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 37.

¹⁰ Więcej w tym temacie: W.M. Hrynicky, *Nadawanie oraz zmiana imion i nazwisk. Komentarz*, Gaskor, Wrocław 2010, s. 233 i n.

¹¹ H. Haak, *Władza rodzicielska. Komentarz*, TNOiK, Toruń 1995, s. 59.

W powojennej Polsce problem dopuszczalności zmiany imion (także nazwisk) stał się szczególnie istotny z uwagi na powszechnie występujące imiona obce (obcojęzyczne) nadawane często pod przymusem hitlerowskiej władzy okupacyjnej. Pierwszy powojenny akt prawny regulujący możliwość zmiany imienia, tj. dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk¹² wprowadził zasadę możliwości ubiegania się o zmianę imienia z uwagi na „ważną przyczynę”, wskazując przy tym otwarty katalog przykładowych przyczyn uprawniających do tej zmiany (np.: imię hańbiące albo ośmieszające lub nielicujące z godnością człowieka; imię o brzmieniu niepolskim; imię przybrane w czasie od 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r. (...) w związku z walką z najeźdźcą niemieckim). Szczególne kontrowersje budzi jednak praktyka powojennych organów administracyjnych, dokonujących bez odnośnej legitymacji prawnej – urzędowej (przymusowej) zmiany imion obywatelom polskim (zwłaszcza imion niemieckojęzycznych). Zmiany przymusowe dokonywane były szczególnie na Śląsku, Pomorzu, Warmii i Mazurach. Wątpliwej jakości podstawę prawną do tego stanowić miały Pismo Okólne Ministerstwa Ziem Odzyskanych z 5 marca 1946 r. o postępowaniu w sprawie zmiany i ustalenia imion i nazwisk¹³ oraz Pismo Okólne Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 31 grudnia 1947 r. w sprawie repolonizacji nazwisk¹⁴. Te hańbiące administrację publiczną przymusowe zmiany imion po II wojnie światowej powinny stanowić ostrzeżenie dla wszystkich sprawujących władzę, zwłaszcza tam gdzie administracja styka się z godnością ludzką oraz prawami i wolnościami człowieka i obywatela. Za B. Jastrzębskim i z perspektywy czasu trzeba przypomnieć, że jednym z fundamentalnych celów dobrej administracji państwa jest łagodzenie antagonizmów i wyzwalanie między ludźmi wzajemnej życzliwości, niezależnie od światopoglądowych i politycznych przekonań¹⁵.

Kolejny akt prawny regulujący zmianę imion, tj. ustawa z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie imion i nazwisk¹⁶ uzależniła możliwość zmiany imienia od „ważnych względów”, wskazując nowy katalog przykładowych przyczyn tej zmiany. Przepisy art. 2 w zw. z art. 7 tej ustawy zakładały, że wniosek o zmianę imienia podlegał uwzględnieniu, jeżeli był uzasadniony ważnymi względami, a te zachodziły w szczególności, jeśli wnioskodawca:

- nosił imię ośmieszające albo nielicujące z godnością człowieka,
- nosił imię o brzmieniu niepolskim,
- pragnął zmienić swoje imię na imię, którego używał, lub powrócić do imienia, które używał.

¹² Dz.U. Nr 56, poz. 310.

¹³ Dz. Urz. Nr 4, poz. 34.

¹⁴ Dz. Urz. Nr 24, poz. 13.

¹⁵ B. Jastrzębski, *Obywatel a demokratyczne państwo prawa*, [w:] J. Filipek (red.), *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, WSA, Bielsko-Biała 2003, s. 281.

¹⁶ T.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 233, poz. 1992.

Porównując oba akty prawne należy podkreślić, że przepisy wprowadzone w 1956 r. zrezygnowały z wyliczenia możliwości zmiany imienia hańbiącego, imienia stanowiącego pseudonim wojskowy, konspiracyjny lub osłaniający używany w celu uchronienia się przed atakami gwałtu najeźdźcy niemieckiego lub jego popleczników oraz imienia zmienionego w czasie II wojny światowej. Ponieważ katalog przyczyn uprawniających do zmiany imienia był otwarty, materialnoprawna możliwość zmiany takich imion nie została wykluczona. Niestety przepisy nowej ustawy usankcjonowały możliwość urzędowej (przymusowej) zmiany imienia o brzmieniu niepolskim (art. 10 tej ustawy). Ustawa z dnia 15 listopada 1956 r. obowiązywała (po licznych zmianach) ponad pięćdziesiąt lat, tj. do 12 czerwca 2009 r.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska¹⁷ wskazuje w art. 4 ust. 1, że zmiany imienia można dokonać wyłącznie z ważnych powodów, w szczególności, gdy dotyczą zmiany:

- imienia ośmieszającego lub nieliczącego z godnością człowieka;
- na imię używane;
- na imię, które zostało bezprawnie zmienione;
- na imię noszone zgodnie z przepisami prawa państwa, którego obywatelstwo również się posiada.

Nadto, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z 2008 r., zmiany imienia cudzoziemca, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, można dokonać wyłącznie ze szczególnie ważnych powodów związanych z zagrożeniem jego prawa do życia, zdrowia, wolności lub bezpieczeństwa osobistego. Ustawodawca zamienił występujące dotychczas „ważne względy” na „ważne powody” w zakresie dopuszczalności zmiany imienia oraz zmodyfikował nieco katalog przykładowych przyczyn uprawniających do tej zmiany, pozostawiając go, zresztą słusznie, nadal otwartym. Istotną zmianą jest także wyczekiwana rezygnacja z możliwości urzędowej zmiany imienia o brzmieniu niepolskim (ustalenia jego pisowni).

Powojenne orzecznictwo sądów polskich nie jest szczególnie bogate w orzeczenia związane z dopuszczalnością zmiany imienia. Tym niemniej, wyroki sądowe w tym temacie warto przeanalizować pod kątem zidentyfikowania najczęściej występujących problemów w obszarze normatywnej dopuszczalności zmiany imienia. Spośród najbardziej ważkich problemów występujących w tym zakresie możemy wyróżnić:

- podkreślenie otwartego katalogu ważnych względów (powodów) uprawniających do zmiany imienia i zarysowania granic tej otwartości;
- możliwość używania imion o brzmieniu obcym (obcojęzycznych);
- ograniczenie do stosowania wyłącznie dwóch imion (także w aspekcie używania dywizu łączącego imiona);

¹⁷ Dz.U. Nr 220, poz. 1414 ze zm.

- brak jasnych regulacji dopuszczających możliwość dodania drugiego imienia do imienia jedynego;
- brak jasnych regulacji dopuszczających możliwość zmiany imienia w związku ze zmianą płci.

Jednym z najistotniejszych problemów poruszanych przez sądownictwo polskie jest podkreślenie otwartego katalogu przyczyn uprawniających obywatela do zmiany imienia, niezależnie od tego, że ustawodawca w różnym okresie czasu różnie je nazywał (przyczyny, względy, powody). W każdym z trzech wyżej wymienionych aktów prawnych ustawodawca podkreślił, że przyczyny (względy, powody) uprawniające do zmiany imienia wskazuje jedynie przykładowo, poprzez użycie zwrotu „w szczególności”. Taka regulacja umożliwia organom administracji publicznej potraktowanie jako ważne względy (powody) również innych niewymienionych w danym przepisie przesłanek¹⁸. Najistotniejszym więc problemem organu administracyjnego będzie ustalenie, czy ważne powody do zmiany imienia istnieją, zważywszy na fakt, że wyliczenie zaprezentowane przez ustawodawcę ma charakter przykładowy czy wręcz przypadkowy¹⁹. Ustalenie ważnych powodów do zmiany imienia jest zabiegiem bardzo trudnym. Organy administracyjne orzekające w sprawie zmiany imienia są bezwzględnie zobowiązane do pozytywnego załatwienia wniosku w razie zaistnienia ważnych względów (powodów), przy czym kryteria ocenne znajdują się raczej w sferze subiektywnego ich odbioru przez zainteresowanego, a penetrowanie tak ważnego dla obywateli swoistego fragmentu ich osobowości wymaga okazywania przez organy administracji publicznej dużej kultury i taktu²⁰. Ponadto ocena ważnych względów (powodów), choć czyniona przez organ administracji publicznej, musi być dokonywana z punktu widzenia wnioskodawcy, a nie obiektywnego porządku prawnego, którego interes w zasadzie ustępuje przed ważnym interesem obywatela²¹.

Oceniając istnienie ważnych względów do zmiany imienia *Ireneusz* na *Jano*, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie w wyroku z 20 kwietnia 2004 r. stwierdził, że brak akceptacji oficjalnego imienia, będący następstwem doznanego urazu psychicznego, stanowi ważną przesłankę uzasadniającą uwzględnienie wniosku o taką zmianę²². To stwierdzenie potwierdza ugruntowany już w doktrynie pogląd, że katalog przesłanek uprawniających do zmiany imienia nie ma charakteru enumeratywnego wyliczenia i jest jedynie przykładowym kata-

¹⁸ J. Blicharz, *Komentarz do ustaw: o zmianie imion i nazwisk, Prawo o stowarzyszeniach*, UW, Wrocław 1997, s. 16.

¹⁹ Z. Kopacz, *Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych*, [w:] W. Bednarek (red.), *Prawo administracyjne. Podstawowe instytucje w świetle źródeł prawa, doktryny i judykatury*, UW-M, Olsztyn 2002, s. 151.

²⁰ Z. Kopacz, *Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych*, [w:] W. Bednarek (red.), *Wybrane zagadnienia administracyjnego prawa materialnego*, UW-M, Olsztyn 2000, s. 18.

²¹ E. Smoktunowicz, *Encyklopedia obywatela PRL. Status administracyjnoprawny*, WP, Warszawa 1987, s. 48.

²² Wyrok WSA w Krakowie z 20.4.2004, II SA/Kr 1175/00 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A28743E0FD>).

logiem przyczyn będących podstawą pozytywnego rozpatrzenia wniosku w tym zakresie²³. Dodatkowo sąd zwrócił uwagę na sferę psychiczną akceptacji imienia, podnosząc ją do rangi przyczyny mogącej uzasadniać zmianę (imię *Ireneusz* nie podobało się wnioskodawcy i nie identyfikował się z nim, wskutek doznanego urazu, którego bliżej nie sprecyzował). Co prawda w przypadku zmiany imienia *Ireneusz* na *Jano*, aspekt psychiczny był jednym z kilku powodów tej zmiany, tym niemniej podkreślić trzeba, że zyskał akceptację sądu²⁴. Jednak trzeba podkreślić, że organ administracji publicznej powinien zbadać, czy zmiana imienia nie jest swoistego rodzaju kaprysem, fanaberią czy przejawem mody wnioskodawcy. Subiektywne przekonania osoby wnoszącej o zmianę imienia nie mogą być przez organ orzekający pominięte, chociażby z tego powodu, że zmiana może nastąpić tylko na wniosek strony²⁵. Pytanie zatem, gdzie (jeśli w ogóle) znajdują się granice subiektywnych odczuć wnioskodawcy w odniesieniu do swego imienia oraz jak dalece sfera pierwiastków psychicznych może wpływać na uzasadnienie zmiany imienia.

Odmawiając dopuszczalności zmiany imienia i nazwiska zakonnika Marka K. na imiona *Herold Królestwa* i nazwisko *Teokracji Teokracjusz*, Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 15 marca 2007 r. stwierdził, że nowe imiona nie mogą razić sztucznością i muszą odpowiadać duchowi języka, a nabycie i posługiwanie się własnym imieniem oraz nazwiskiem jest uznawane za publiczne prawo podmiotowe, stanowi wyraz godności i poszanowania praw człowieka i jest jego dobrem osobistym²⁶. Sąd stwierdził, że choć osoba praktykująca życie anachoretyczne (pustelnicze, ascetyczne) ma pełne prawo posługiwania się w sferze stosunków prywatnych oraz wewnątrzorganizacyjnych (jeśli prawo kościoła to dopuszcza) imieniem i nazwiskiem wybranym ze względów religijnych, to zmiana ta ma czysto religijny wymiar i duchowy charakter i nie pociąga za sobą uprawnionego żądania dokonania zmiany w aktach stanu cywilnego. Odmawiając zmiany imienia i nazwiska Marka K. na ciąg wyrazów *Herold Królestwa Teokracji Teokracjusz* (który w istocie stanowi czteroczłonowe imię), NSA wyznaczył granice uznania określonego imienia (w tym wypadku w zestawieniu z nazwiskiem) za ośmieszające w aspekcie ich rażącej sztuczności. Nie tylko bowiem ośmieszać mogą imiona o zabarwieniu czysto pejoratywnym, ale także mające wydźwięk co prawda pozytywny, ale brzmiący zbyt górnolotnie, zwłaszcza gdy stanowią jeden ciąg wyrazów²⁷. Zauważyć należy przecież, że obecnie art. 4 ust. 1 ustawy

²³ J. Szreniawski, *op. cit.*, s. 716.

²⁴ Więcej w tym temacie: W.M. Hrynicky, *Swoboda obywatela do zmiany imienia. Glosa do wyroku WSA w Krakowie z dnia 20 kwietnia 2004 r., II SA/Kr 1175/00*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa”, nr 4/2009, s. 73–82.

²⁵ P. Ruczkowski, *op. cit.*, s. 38.

²⁶ Wyrok NSA z 15.3.2007, II OSK 452/06 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/940EC0DCA8>).

²⁷ Więcej w tym temacie: W.M. Hrynicky, *Granice swobody obywatela do zmiany imienia. Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 15 marca 2007 r., II OSK 452/06*, „Studia Iuridica Lublinensia” nr XIII/2010, s. 303–311.

z 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska wymienia imiona ośmieszające lub nieliczące z godnością człowieka jako pierwszy z ważnych powodów uprawniających do zmiany imienia. Jak stwierdził sąd, tworzenie neologizmów imiennych nie jest w polskim systemie prawnym zakazane, ale ich sztuczność, forma niemianownikowa (*Teokracji*) oraz charakter ośmieszający, są granicami prawnej dopuszczalności ich tworzenie, a w związku z tym mogą wyznaczać granice ważnych powodów uprawniających do zmiany.

Przypomnieć trzeba także, że w wyroku z 9 lipca 1993 r. w sprawie zmiany nazwiska NSA stwierdził, że ważne względy (powody) zmiany nie mogą wynikać jedynie z subiektywnego przekonania osoby żądającej zmiany, ale muszą również sprostać zobiektywizowanym kryteriom oceny²⁸. I choć wyrok ten dotyczył w istocie zmiany nazwiska, wnioskowanie sądu w tym zakresie można odnieść do powodów zmiany imienia. Niewątpliwie badanie przez organ administracyjny ważnych powodów zmiany imienia musi sprowadzać się do oceny, czy subiektywnie odbierane przez wnioskodawcę ważne powody są rzeczywiście (obiektywnie) uzasadnione. Pierwiastki subiektywne i obiektywne w aspekcie ważnych powodów uprawniających do zmiany muszą być istotnie zrównoważone. Na tle wyroków rozważających istnienie ważnych przyczyn uprawniających do żądania zmiany imienia, rozważyć należy także czy samo przykładowe wskazanie powodów uprawniających do zmiany imienia ma sens, skoro ich wyliczenie ma charakter przykładowy. Wydaje się, że ustawodawca niepotrzebnie wylicza przykłady ważnych powodów zmiany imienia, wprowadzając zamieszanie interpretacyjne tych powodów oraz wprowadzając swoistego rodzaju gradację powodów ważniejszych (tych normatywnie wyliczonych) i mniej ważnych, czyli niewyliczonych, przykładowo powodów rodzinnych, zmiany płci.

Drugim ważkim problemem w obszarze dopuszczalności zmiany imion jest kwestia możliwości posługiwania się przez obywateli polskich imieniem obcym (obcojęzycznym). W związku ze skomplikowaną historią naszego kraju (Unia Polsko-Litewska, królowie elekcyjni, zabory, poważne zmiany terytorialne, dwie wojny światowe) oraz w związku z tworzeniem wspólnej Europy, występowanie imion obcojęzycznych było, jest i będzie obecne w społeczeństwie i nie zmienia tego żadne normatywne zakazy. Nadto z przepisów prawa o aktach stanu cywilnego nie wynikał i nie wynika zakaz nadawania imion obcojęzycznych dla obywateli polskich²⁹. Jednak praktyka powojennych organów administracji publicznej była w stosunku do imion obcojęzycznych nietolerancyjna, o czym wspomniano wyżej. Sądownictwo administracyjne w tym zakresie także ewoluowało.

²⁸ Wyrok NSA z 9.7.1993, SA/Wr 605/93 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1A3333F518>).

²⁹ Ustawa z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 ze zm.), wcześniej: dekret z dnia 8 czerwca 1955 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. Nr 25, poz. 151 ze zm.) oraz dekret z dnia 25 września 1945 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. Nr 48, poz. 272 ze zm.).

W wyroku z 26 maja 1981 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę na decyzję Wojewody Opolskiego, który odmówił zmiany imienia *Jan* na *Helmut Walter*, powołując się na decyzję Wojewody Katowickiego z 1949 r., w której organ ten ustalił skarżącemu imię *Jan*, nie biorąc pod uwagę faktu, że imiona *Helmut Walter* zostały skarżącemu nadane przez rodziców, jest do nich przyzwyczajony, używa ich oraz, że figuruje pod nimi w zakładzie pracy oraz Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych³⁰. W wymienionym wyroku NSA stwierdził, że nie może dopatrzeć się naruszenia granicy swobodnej oceny ani wad interpretacji ze strony organów administracji państwowej, które rozwały nie tylko argumenty skarżącego, ale także inne okoliczności, takie jak imię skarżącego użyte w akcie małżeństwa, w aktach urodzenia jego dzieci, w dowodzie osobistym, w rejestracji meldunkowej oraz przyjął dość karkołomną argumentację uzasadniającą rozstrzygnięcie, iż ustawodawca preferuje zmianę imienia o brzmieniu niepolskim na imię o brzmieniu polskim – ale nie odwrotnie. Argumentację sądu administracyjnego, odwołującą się w przedmiotowym wyroku do zakazu zmiany imion na imiona o brzmieniu niepolskim, uznać można za przewrotną i wręcz fałszywą. Wyrok ten spotkał się z zasłużoną krytyką, bowiem uznanie niepolskiego brzmienia za ważny względ przemawiający za zmianą imienia, nie może oznaczać, że dyrektywa nakazująca wyrażenie zgody na zmianę imienia o brzmieniu niepolskim upoważniała tym samym organ administracji, kierujący się w tych sprawach swobodną oceną („ważne względy”), do odmowy zaakceptowania zmiany imienia polskiego na niepolskie³¹. Do krytyki wspomnianego wyroku NSA należy się przyłączyć, bowiem z normy prawnej zezwalającej na zmianę imienia o brzmieniu niepolskim, nie można było *a contrario* wyprowadzać innej normy prawnej dopuszczającej odmowę zaakceptowania zmiany imienia polskiego na niepolskie.

Na szczęście Naczelny Sąd Administracyjny zweryfikował swój nietrafny pogląd w sprawie imion obcojęzycznych w wyroku z 29 czerwca 1983 r., w którym stwierdził, że dopuszczalna jest zmiana polskich imion i nazwisk na inne, o niepolskim brzmieniu, jeżeli zmiana taka wynika z istnienia dostatecznie ważnych przyczyn³². Z kolei w wyroku z 18 stycznia 1994 r., dopuszczając zmianę imion *Jan Władysław* na *Hans*³³ NSA stwierdził, że niewątpliwie w państwie polskim, w którym urzędowym językiem jest język polski i w którym większość obywateli przyznaje się do narodowości polskiej, noszenie imienia o brzmieniu niepolskim może być odbierane jako uciążliwe i może uzasadniać zmiany, ale nie można z tego wyciągać wniosku, że ustawodawca, wymieniając przykładowo jako ważną

³⁰ Wyrok NSA z 26.5.1981, SA 974/81 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/B40DC0DA98>).

³¹ Z. Duniewska, *op. cit.*, s. 81; E. Smoktunowicz, *Glosa krytyczna do wyroku NSA z dnia 26 maja 1981 roku* [w:] OSPiKA nr 5–6/1982, poz. 58.

³² Wyrok NSA OZ w Gdańsku z 29.6.1983, SA/Gd 278/83 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/749847D653>).

³³ Wyrok NSA OZ w Gdańsku z 18.1.1994, SA/Gd 1114/93 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D821A41940>).

przesłankę zmiany dotychczasowego imienia – jego brzmienie niepolskie, jednocześnie zawarł w tym zakaz zmiany odwrotnej. Sąd podkreślił też prawo członków mniejszości narodowych do imion użytych w języku tych mniejszości (taka sytuacja zachodziła w omawianym przypadku). Ta linia orzecznictwa została utrzymana. Jak zauważył WSA w Krakowie w ww. wyroku z 20 kwietnia 2004 r. ws. zmiany imienia *Ireneusz* na *Jano*, nieobowiązujący już art. 2 ust. 2 pkt 2 ustawy z 1956 r. o zmianie imion i nazwisk, nie dawał podstaw do wyciągnięcia wniosku, że ustawodawca wymieniając przykładowo jako ważną przesłankę zmiany imienia jego niepolskie brzmienie, jednocześnie zawarł w nim zakaz zmiany odwrotnej, a tym samym nie ma doniosłości prawnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczność, czy imię, na które skarżący chciał zmienić imię dotychczasowe, ma brzmienie polskie czy niepolskie, a tylko okoliczność, czy żądanie zmiany dotychczasowego imienia znajdowało oparcie w ważnych względach uprawniających do jego zmiany.

Jeszcze dalej w swych rozważaniach poszedł Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu, który w wyroku z 25 lipca 2006 r., dopuszczając zmianę imienia dziecka *Nikola* na *Nicole* zauważył, że nie może budzić wątpliwości, że zmiana imienia obywatela oddana jest jego inicjatywie, a nie dyspozycji organów administracji publicznej, ale musi być ona poparta ważnymi względami. Tym samym oddanie wniosku o ustalenie pisowni lub brzmienia imienia inicjatywie strony oznacza zarazem, że przesłanka „wątpliwości” co do pisowni imienia ma powstać u strony, która składa taki wniosek³⁴. Dalej sąd skonstatował, że powstałe u wnioskodawców (rodziców dziecka) wątpliwości w kwestii brzmienia i pisowni imienia *Nikola* są uzasadnione także okolicznościami obiektywnymi, co przejawia się niejednorodnością, jeszcze nieutrwaloną w praktyce pisownią spornego imienia. Natomiast o istnieniu u strony przesłanki „wątpliwości” co do brzmienia lub pisowni imienia można mówić wówczas, gdy skutek nieukształtowanej i niejednorodnej praktyki brzmienie lub pisownia obcego, niepolskiego imienia powoduje rozbieżności w jego literalnej lub fonetycznej postaci, dopuszczając zróżnicowanie form. W wyroku ws. *Nicole* sąd podkreślił także, że argumentem przeciw pisowni spornego imienia w formie wskazanej przez wnioskodawców nie mogą być: ani regulacje ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim³⁵, gdyż przepisy o ochronie języka polskiego w życiu publicznym nie dotyczą nazw własnych (art. 11 pkt 1 tej ustawy), a w zbiorze tym mieszczą się także imiona; ani opinie językoznawcze, które nie mają charakteru źródeł powszechnie obowiązującego prawa, a więc nie mogą stanowić ograniczeń konstytucyjnych uprawnień podmiotów do posługiwania się wybraną formą imienia, jeżeli tylko nie istnieją ustawowe zakazy co do używania go w takiej właśnie postaci.

Na szczęście w ustawie z 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska ustawodawca nie wskazał pośród ważnych powodów do zmiany imienia – jego niepolskiego

³⁴ Wyrok WSA we Wrocławiu z 25.7.2006, III SA/Wr 197/05 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/3641DB-D8A4>).

³⁵ Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 ze zm.).

brzmienia, co daje nadzieję na prawidłowe działanie organów administracji publicznej w tym zakresie, zwłaszcza w kontekście braku zakazu nadawania imion obcych (obcojęzycznych), czasem błędnie wyprowadzanego z ustawy o języku polskim³⁶. Ustawodawca w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z 2008 r. wskazując, że jednym z ważnych powodów zmiany imienia może być przypadek zmiany na imię, które zostało bezprawnie zmienione, zapewne miał na myśli w szczególności przypadki wspomnianej wyżej urzędowej (przymusowej) zmiany imion niemieckojęzycznych po II wojnie światowej.

Kolejnym istotnym problemem poruszonym w orzeczeniach sądów administracyjnych w temacie dopuszczalności zmiany imion, jest problem ilości imion w kontekście ich zapisu ze znakiem interpunkcyjnym. Zarówno z przepisów Prawa o aktach stanu cywilnego (art. 50 ust. 1 ustawy z 29 września 1986 r.³⁷), jak i z przepisów starej (z 15 listopada 1956 r.) oraz nowej ustawy z 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska, wynika zakaz posiadania więcej niż dwóch imion. Wprowadzenie zarówno w ustawie z 1956 r., jak i w ustawie z 2008 r. ograniczenia liczby imion po zmianie do dwóch – uważane jest za zbędne z uwagi na treść art. 50 ust. 1 Prawa o aktach stanu cywilnego, zgodnie z którym kierownik urzędu stanu cywilnego odmawia przyjęcia oświadczenia m.in. o wyborze dla dziecka więcej niż dwóch imion³⁸. Spierając się co do zasadności ograniczenia liczby imion do dwóch, nie sposób nie zauważyć, że ustawodawca wprowadził w tym zakresie czytelną normę prawną. Jak pokazała jednak praktyka sądowa, zidentyfikowano próby pisowni dwóch imion z łączącym je znakiem interpunkcyjnym (łącznikiem/dywizem) na wzór pisowni nazwisk dwuczłonowych³⁹.

W wyroku z 1 kwietnia 2003 r. Naczelny Sąd Administracyjny nie dopuścił do zmiany imion *Jan Mateusz* na *Jan-Mateusz* i podkreślił, że zmiana imion dopuszczona jest tylko ważnymi względami⁴⁰. Sąd stwierdził, że nie istnieją wątpliwości w zakresie pisowni imion *Jan Mateusz*, bowiem taka forma, bez łącznika, jest zgodna z zasadami pisowni polskiej, co w swojej opinii potwierdził Przewodniczący Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Nadto, zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego do Prawa o aktach stanu cywilnego⁴¹, pisownia poszczególnych wyrazów aktu stanu cywilnego nie może budzić wątpliwości i powinna być zgodna z obowiązującą normą ortograficzną (z wyjątkiem

³⁶ Więcej w tym temacie: W.M. Hrynicky, *Normatywne aspekty nadawania imion w orzecznictwie sądów administracyjnych*, „Ius Novum” nr 3/2013, s. 195–214.

³⁷ Patrz przypis 29.

³⁸ P. Wypych, *Nowelizacja ustawy o zmianie imion i nazwisk dokonana ustawą z dnia 3 marca 2005 r.*, „Technika i USC” nr 3(44)/2005, s. 5.

³⁹ Zapis nazwisk z łącznikiem zaleca Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk (<http://www.rjp.pan.pl>).

⁴⁰ Wyrok NSA z 1.4.2003, V SA 3647/02 (Lex Polonica 360611).

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, ich odpisów, zaświadczeń i protokołów (Dz.U. Nr 136, poz. 884).

pisowni nazwisk, która może uwzględniać również pisownię tradycyjną, używaną przez osobę noszącą określone nazwisko). Obowiązującą normą ortograficzną w wypadku pisowni imion jest pisanie ich osobno, bez łącznika⁴². Wspomnieć należy, że NSA już dużo wcześniej, tj. w wyroku z 18 marca 1993 r. odmówił zmiany imienia *Jerzy* na *Jerzy-Stanisław*⁴³. W wyroku tym jednak sąd nie zajął się kwestiami materialnymi (tj. np. możliwością zapisu imion z łącznikiem), lecz skupił się na zagadnieniach formalnych, tj. ustaleniu czy żądanie zmiany imienia w tym przypadku powinno nastąpić na podstawie przepisów uprawniających do administracyjnej zmiany imienia czy przepisów regulujących uzupełnienie aktu stanu cywilnego. Niezależnie od tego oraz abstrahując od dyskusji na temat zasadności ograniczenia liczby imion do dwóch, stwierdzić należy, że nie jest dozwolona pisownia imion z łącznikiem (dywizem). Taki zapis imion mógłby zrodzić pytanie czy zbitka imion np. *Jan-Mateusz* czy *Jerzy-Stanisław*, jest jednym imieniem czy dwoma imionami, a to z kolei rodziłoby pytanie czy do takiej zbitki imion połączonych znakiem interpunkcyjnym i traktowanej jako jedno imię, można dopisać kolejne imię (jako drugie). Krytycznie odniósł się do takiego pomysłu NSA w wyroku z 23 marca 1982 r. w sprawie możliwości nadania imion *Anna-Maria Zuzanna*, gdzie podpierając się opiniami językoznawców stwierdził, że wyrazy *Anna Maria* stanowią dwa odrębne imiona i w związku z tym nie można dołączyć do nich trzeciego imienia *Zuzanna*, nawet jeśli dwa pierwsze zostaną zapisane z łącznikiem. Stanowisko sądów administracyjnych w tym zakresie uznać należy za słuszne, ale jednocześnie trzeba zastanowić się czy istniejące obecnie ograniczenie do posiadania maksymalnie dwóch imion spełnia oczekiwania społeczne. Szkoda, że propozycja z 2003 r. zwiększenia limitu imion do czterech nie zyskała akceptacji.

Innym istotnym problemem związanym z zagadnieniem zmiany imion i poruszonym w orzecznictwie sądów administracyjnych jest problem nieistnienia regulacji prawnych zezwalających na dodanie drugiego imienia. Problem ten dostrzeżony został przez Naczelną Sąd Administracyjny i poruszony w ww. wyroku z 18 marca 1993 r. w sprawie zmiany imienia *Jerzy* na *Jerzy-Stanisław*, w którym stwierdzono, że uzupełnienie wpisu w akcie urodzenia przez dodanie w nim obok imienia *Jerzy* drugiego imienia *Stanisław*, powinno przybrać formę uzupełnienia aktu stanu cywilnego (w trybie art. 36 ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego), nie zaś formę decyzji administracyjnej wydawanej na podstawie przepisów uprawniających do administracyjnej zmiany imienia (wtenczas przepisów ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie imion i nazwisk). Na kanwie tego wyroku dostrzec można brak właściwej regulacji prawnej w obszarze możliwości dodania drugiego imienia oraz niejednorodną praktykę w tym zakresie organów administracji publicznej. Zgodnie z wyrokiem, dodanie drugiego imienia osoby dorosłej

⁴² Komunikaty Komisji Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk nr 1(4)/1996.

⁴³ Wyrok NSA z 18.3.1993, SA/Wr 1859/92 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1CC99E1EE1>).

winno nastąpić w trybie art. 36 Prawa o aktach stanu cywilnego, zgodnie z którym akt stanu cywilnego niezawierający wszystkich danych, które powinny być w nim zamieszczone, podlega uzupełnieniu. Rozwiązanie to wydaje się jednak jedynie kompromisowe, bowiem uznać należałoby, że sporządzony z jednym imieniem akt urodzenia jest niekompletny. Rozwiązanie opierające się na trybie wydania decyzji administracyjnej także obarczone jest ryzykiem, bowiem w przypadku dodania drugiego imienia nie ma mowy o zmianie ani w sensie normatywnym, ani w sensie językowym, za to konieczne byłoby uzasadnienie takiej zmiany „ważnymi powodami”, o których mowa w art. 4 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy z 2008 roku o zmianie imienia i nazwiska. Decyzja wydana w tym zakresie byłaby wadliwa. Jak twierdzi E. Knosala, jednym z kluczowych problemów teorii decyzji jest ich racjonalność. W literaturze zwraca się uwagę, że warunkiem racjonalnego decydowania jest logicznie zbudowana procedura. Powinna ona obiektywizować podejmowane w jej ramach działania, eliminując elementy subiektywne⁴⁴. Trudno uznać, iż sam fakt posiadania tylko jednego imienia jest dostatecznie ważnym powodem dodania drugiego imienia, skoro posiadanie tylko jednego imienia nie jest niedopuszczalne, a akt urodzenia, w którym wpisano tylko jedno imię obywatela, jest aktem stanu cywilnego sporządzonym prawidłowo. W związku z tym aktualne są postulaty *de lege ferenda* w zakresie uregulowania procedury dodania drugiego imienia⁴⁵.

Szalenie ważnym i ciekawym problemem w obszarze zmiany imion identyfikowanym w orzecznictwie (tym razem Sądu Najwyższego) jest możliwość zmiany imienia związana ze zmianą płci wnioskodawcy. Płeć biologiczna wpływa na to jak jednostka jest postrzegana w społeczeństwie, czyli jaką nadaje jej się płeć społeczną, ale tożsamość płciowa jest już wyborem samej jednostki i w większości przypadków pokrywa się z poziomem biologicznym i społecznym, abstrahując od stereotypów płci⁴⁶. Zasadnicze pytanie jakie trzeba w tym zakresie postawić to, kiedy można dokonać zmiany imienia transseksualisty – przed dokonaniem medycznej (biologicznej) zmiany płci czy też po tej zmianie. Jak zauważa na tle transseksualizmu M. Filar, humanitarnym nakazem cywilizowanego społeczeństwa jest tym srodze dotkniętym przez los ludziom przyjąć z efektywną pomocą, a od obowiązku tego nie są zwolnieni prawodawcy oraz prawnicy, choć stoją oni w obliczu wyjątkowo trudnego zadania⁴⁷. Niestety w naszym systemie prawnym nie uregulowano możliwości zmiany płci, a tym samym kwestii związanych

⁴⁴ E. Knosala, *Decyzja w systemie działania administracji publicznej*, [w:] E. Knosala, L. Zacharko, A. Matan, *Nauka administracji*, Zakamycze, Kraków 2000, s. 48.

⁴⁵ Więcej w tym temacie: W.M. Hrynicky, *W jaki sposób dodać drugie imię? Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 marca 1993 r. w sprawie imion Jerzy Stanisław*, „Zeszyt Naukowy APEIRON” nr 4/2010, s. 259–267.

⁴⁶ Szerzej: E. Mandal, *Podmiotowe i interpersonalne konsekwencje stereotypów związanych z płcią*, UŚI, Katowice 2000, *passim*.

⁴⁷ M. Filar, *Tzw. sądowa zmiana płci w świetle prawa polskiego*, [w:] *Pochodzenie dziecka i przysposobienie w prawie polskim i obcym. Transseksualizm – zagadnienia prawne*, Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego, Lublin 1999, s. 178.

z dokonywaniem wpisów dotyczących imion w aktach stanu cywilnego w związku z tą zmianą. Praktykę organów administracyjnych kształtowały orzeczenia Sądu Najwyższego. Początkowo sąd ten stał na stanowisku, że akty urodzenia osób, które zmieniły tożsamość płciową, podlegają sprostowaniu⁴⁸. Pogląd ten był zarówno akceptowany⁴⁹ jak i krytykowany przez doktrynę⁵⁰. Zgodnie z tą linią orzecznictwa, zmiana imienia osoby transseksualnej odbywała się na podstawie przepisów uprawniających do administracyjnej zmiany imion (wtenczas na podstawie przepisów ustawy z 1956 r. o zmianie imion i nazwisk) już po sprostowaniu aktu stanu cywilnego (od 1 marca 1987 r. na podstawie art. 31 Prawa o aktach stanu cywilnego), które z kolei odbywało się po medycznej zmianie płci.

Rozwiązanie to przetrwało jedenaście lat i uległo gwałtownej zmianie wskutek uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22 czerwca 1989 r., w której to stwierdzono, że występowanie transseksualizmu nie daje podstawy do sprostowania w akcie urodzenia wpisu określającego płeć⁵¹. Zakaz wyrażony przez Sąd Najwyższy miał w konsekwencji znaczenie dla samej zmiany imienia transseksualisty i wywołał swoistego rodzaju chaos decyzyjny w tym zakresie oraz spotkał się z krytyką doktryny⁵². Po interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich, Sąd Najwyższy zrewidował swoje niesprawiedliwe stanowisko postanowieniem z 22 marca 1991 r., w którym stwierdził, że instytucja sprostowania aktu urodzenia osoby zmieniającej tożsamość płciową nie jest właściwa i wyraził pogląd, że w tej mierze stosowany powinien być tzw. wpis dodatkowy w akcie stanu cywilnego (wzmianka dodatkowa), o którym mowa w art. 21 Prawa o aktach stanu cywilnego⁵³. Na mocy wspomnianego przepisu prawa, jeżeli po sporządzeniu aktu stanu cywilnego nastąpią zdarzenia, które mają wpływ na jego treść lub ważność, zmiany z nich wynikające wpisuje się do aktu w formie wzmianki dodatkowej. Podstawę do wpiśnięcia tej wzmianki stanowią prawomocne orzeczenia sądów, ostateczne decyzje, odpisy z aktów stanu cywilnego oraz inne dokumenty mające wpływ na treść lub ważność aktu. W sytuacji zmiany płci podstawą do wzmiankowania dodatkowego w akcie urodzenia stanowić powinno prawomocne orzeczenie sądu cywilnego podjęte w trybie powództwa o ustalenie płci. Jak podkreślił M. Safjan w głosie do tego postanowienia, ustalenia w zakresie stanu cywilnego muszą z natury rzeczy opierać się na kryteriach dostatecznie pewnych, obiektywnych i w jakiś sposób weryfikowalnych. Stan cywilny jest wyznaczony przez obiektywnie istniejące ele-

⁴⁸ Uchwała SN z 25.2.1978, III CZP 100/77 (OSPika nr 10/1983, poz. 217).

⁴⁹ Por. S. Dulko, K. Imieliński, *Glosa II do uchwały SN z 25.2.1978, III CZP 100/77* (OSPika nr 10/1983, poz. 217, s. 516–518).

⁵⁰ Por. M. Sośniak, *Glosa I do uchwały SN z 25.2.1978, III CZP 100/77* (OSPika nr 10/1983, poz. 217, s. 515–516).

⁵¹ Uchwała (7) SN z 22.6.1989, III CZP 37/89 (OSPika nr 2/1991, poz. 35).

⁵² Z. Radwański, *Glosa do uchwały SN z 22.6.1989, III CZP 37/89* (OSPika nr 2/1991, poz. 35, s. 65–66).

⁵³ Postanowienie SN z 22.3.1991, III CRN 28/91 (PS nr 5–6/1991, s. 118–121).

menty rzeczywistości ustalane w trybie przez prawo ściśle określonym⁵⁴. Zaproponowane wzmiankowanie dodatkowe w akcie urodzenia osoby transseksualnej dotyczyć powinno płci transseksualisty jak i imienia (względnie formy osobowej nazwiska). To ostatnie na podstawie decyzji administracyjnej wydanej w sprawie zmiany imienia (na podstawie przepisów uprawniających do administracyjnej zmiany imienia z ważnych względów/powodów). Potwierdzeniem tej linii orzecznictwa była uchwała Sądu Najwyższego z 22 września 1995 r., wydana w związku z zagadnieniem prawnym przedstawionym przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu⁵⁵. Tak też ukształtowała się praktyka organów administracji publicznej w przedstawionym obszarze zmiany imion⁵⁶. Niezależnie jednak od prawie czterdziestoletniej linii orzecznictwa w przedmiocie zmiany płci pociągającej za sobą konieczność zmiany imienia (chyba że transseksualista nosi imię pasujące do obu płci, np.: *Andrea, Alex, Joe, Sam, Michell, Sasha, Carol*), stwierdzić należy, że orzecznictwo Sądu Najwyższego obnażyło brak jasnych regulacji prawnych przewidzianych dla tak istotnej kwestii jak możliwość zmiany płci, a co za tym idzie – zmiany imienia będącej konsekwencją zmiany płci.

Konkludując, stwierdzić trzeba, że w okresie powojennym sądy administracyjne i Sąd Najwyższy podejmowały wiele istotnych problemów w obszarze dopuszczalności zmiany imienia obywatela. W swoich orzeczeniach sądy administracyjne rozstrzygały wątpliwości i konsekwentnie utrwały przyjęte od lat rozwiązanie, że do zmiany imienia niezbędne jest wskazanie ważnej przyczyny oraz podkreśliły, że wyliczenie ustawowe tych przyczyn ma jedynie charakter przykładowy. Sądy administracyjne podkreśliły także, że zaistnienie ważnego powodu niezbędnego do zmiany imienia ma mieć nie tylko charakter subiektywny, ale i obiektywny. Sądy stwierdziły, że nie ma zakazu zmiany imienia polskiego na imię obce (obcojęzyczne) oraz wskazały, że pisownia imion z łącznikiem nie jest dopuszczalna. Na tle orzecznictwa sądów administracyjnych spostrzeżono istotną lukę proceduralną w obszarze możliwości dodania drugiego imienia do imienia jedyne. Z kolei z analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że nie ma w polskim prawie jasnych uregulowań dopuszczających zmianę płci transseksualisty i w związku z tym czytelnej normy prawnej uprawniającej do zmiany imienia w związku ze zmianą płci (rozwiązaniem doraźnym musi być procedura administracyjnej zmiany imienia). Analiza orzecznictwa sądów polskich w obszarze możliwości zmiany imienia niezbędna jest z uwagi na identyfikowanie ryzyk normatywnych oraz formułowania postulatów *de lege ferenda*.

⁵⁴ M. Safjan, *Glosa do postanowienia SN z 22.3.1991, III CRN 28/91* (Przegląd Sądowy nr 2/1993, s. 78–90).

⁵⁵ Uchwała SN z 22.9.1995, III CZP 118/95 (OSN nr 1/1996, poz. 7).

⁵⁶ M. Adamczyk, *Zmiana płci w świetle aktualnego stanu prawnego*, „Przegląd Sądowy” nr 11–12/2006, s. 206–232.

NORMATYWNE ASPEKTY ZMIANY IMION W POGLĄDACH DOKTRYNY I ORZECZNICTWIE SĄDÓW POLSKICH

Streszczenie

Autor, posiłkując się metodami dogmatyczno-prawną oraz analizy indywidualnych przypadków, porusza rzadko podejmowany w doktrynie temat prawnej dopuszczalności zmiany imion w aspekcie powojennego orzecznictwa sądów administracyjnych i Sądu Najwyższego. Dokonując analizy poszczególnych wyroków sądów, obiera za cel wyodrębnienie najbardziej ciekawych rozstrzygnięć, a w szczególności dotyczących problematyki otwartego katalogu ważnych powodów uprawniających do zmiany imienia i zarysowania granic tej otwartości, możliwości używania imion o brzmieniu obcym, ograniczenia do stosowania wyłącznie dwóch imion (także w aspekcie używania dywizu łączącego imiona) oraz braku jasnych regulacji dopuszczających możliwość dodania drugiego imienia do imienia jedyne i możliwości zmiany imienia w związku ze zmianą płci. Autor podkreśla, że sądy administracyjne wielokrotnie stwierdziły, że zmiana imienia musi być uzależniona od wskazania przez wnioskodawcę istotnych przyczyn uprawniających do tej zmiany (zarówno subiektywnych jak i obiektywnych), a te, które wskazuje ustawodawca, mają charakter wyłącznie przykładowego wyliczenia. Rekapitulując, autor dowodzi, że w istotnych obszarach przepisy regulujące możliwość zmiany imienia powinny zostać doprecyzowane.

NORMATIVE ASPECTS OF NAME CHANGES FROM THE DOCTRINE'S PERSPECTIVE AND POLISH COURT DECISIONS

Summary

Using the dogmatic-legal method and the method of individual case analysis, the author raises a subject of legal admissibility of name changes in the aspect of post-war judicial decisions of administrative courts and the Supreme Court. The subject has been rarely raised in the doctrine. Analysing particular court decisions, the author attempts to distinguish the most interesting ones, particularly concerning the issues of an open catalogue of significant reasons allowing for the change of the name, and to outline the boundaries of such a catalogue, the possibility of using foreign-sounding names, limitation on using two names only (also in the aspect of using a hyphen joining the names). The author also pays attention to the lack of clear regulations allowing the possibility of adding a middle name to the first name and the possibility of changing the name due to sex change. The author stresses that several times administrative courts have adjudicated that changing the name must be subject to petitioner's designation of important (both subjective and objective) reasons which allow for such a change and the reasons which are designated by

the legislator have the nature of merely exemplary enumeration. Summarizing, the author argues that in crucial areas the regulations concerning the possibility of changing the name should be made more precise.

DES ASPECTS NORMATIFS DU CHANGEMENT DES PRÉNOMS VU PAR LA DOCTRINE ET LA JURISPRUDENCE DES COURS POLONAISES

Résumé

L'auteur touche un sujet rarement traité par la doctrine légale de la possibilité de changer un prénom selon la jurisprudence d'après-guerre des cours administratives et de la Cour Suprême en travaillant avec les méthodes dogmatiques et juridiques ainsi qu'avec une analyse des cas particuliers. En exécutant une analyse des décisions particulières de différentes cours il trouve le but de distinguer les plus intéressantes décisions, en particulier concernant la problématique du catalogue des causes les plus importantes permettant de changer un prénom et aussi dessiner les limites de cette ouverture, la possibiliste d'usage des prénoms qui sonnent étranges, les limites d'appliquer seulement deux prénoms (même dans l'aspect d'appliquer le tiret entre deux prénoms) ainsi que le manque de la régularisation claire et évidente permettant d'ajouter un deuxième prénom au premier prénom déjà existant et aussi la possibilité du changement d'un prénom à la suite du changement de sexe. L'auteur souligne que les cours administratives ont constaté dans plusieurs cas que le changement du prénom devrait être soumis à l'indication des causes importantes par le proposant qui légitime ce changement (aussi bien subjectifs et objectifs) ainsi que ces causes démontrées par le législateur qui ont un caractère d'une simple énumération. En concluant, l'auteur démontre qu'il existe encore plusieurs champs importants où les régulations permettant le changement du prénom devraient être encore retravaillées et précisées.

НОРМАТИВНЫЕ АСПЕКТЫ ЗАМЕНЫ ИМЁН В ПОЛЕ ЗРЕНИЯ ДОКТРИНЫ И ПРАКТИКИ ПОЛЬСКИХ СУДОВ

Резюме

Автор, используя догматично-правовой метод и метод анализа индивидуальных случаев, затрагивает редко встречающуюся в доктрине тему правовой допустимости замены имён в аспекте предвоенной судебной практики административных судов и Верховного суда. При анализе отдельных судебных решений преследуется цель выделить наиболее интересные решения, в частности, касающиеся проблематики открытого каталога важных причин, уполномочивающих заменять имена и определять

границы этих полномочий, возможности использования имён с иноязычным звучанием, ограничения, касающиеся использования исключительно двух имён (также в аспекте использования *ograniczenia do stosowania* дефиса, соединяющего имена), а также отсутствия ясных регулирований, допускающих возможность добавления другого имени к единственному имени и возможности замены имени в связи с заменой пола. Автор подчёркивает, что административные суды многократно констатировали, что замена имени должна быть обусловлена указанной заявителем существенных причин, дающих на неё право (как субъективных, так и объективных); те же, которые установлены законодателем, имеют характер исключительно примерного расчёта. Резюмируя, автор доказывает, что в существенных границах положения, регулирующие возможность замены имени, должны быть уточнены.